

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
16/5046

Vår referanse:
201704964-16 008

Sted, Dato
Oslo, 16.02.2018

HØRING - UTVIDELSE AV EK-DELGJENNOMFØRING TIL 6 MÅNEDER

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høring om forslag til endringer i straffegjennomføringsloven § 16, forskrift om straffegjennomføring kapittel 7 om straffegjennomføring med elektronisk kontroll, og forskrift om behandling av personopplysninger i kriminalomsorgen.

Politidirektoratet har forelagt høringen for et utvalg underliggende enheter. Vi har mottatt innspill fra Oslo politidistrikt og Politihøgskolen. Disse følger vedlagt og støttes i det vesentlige av Politidirektoratet.

1. Innledende bemerkninger

Forslagene fra departementet innebærer blant annet:

- Å øke gjennomføringstiden for straffegjennomføring med elektronisk kontroll fra 4 til 6 måneder.
- Å unnta domfelte som er varig soningsudyktige fra vilkårene om gjennomføringstid mv. ved vurdering av spørsmålet om straffegjennomføring med elektronisk kontroll.
- Å lovfeste bruk av digital teknologi for å kontrollere vilkårene for straffegjennomføring med elektronisk kontroll.
- Å forskriftsfeste hjemmel for behandling av opplysninger om domfeltes geografiske posisjon, bevegelse og biometri, herunder fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Politidirektoratet er i all hovedsak positive til de foreslåtte endringene. Utvidelsene av rammene for bruk av elektronisk soning (EK-soning) reiser imidlertid på ny prinsipielle spørsmål som bør utredes nærmere. Våre synspunkter om dette er inntatt i punkt 6 under.

EK-soning kan ha mange positive konsekvenser både for den domfelte og eventuelle pårørende. Vi er likevel usikre på om evalueringen som er foretatt (ref. Vista Analyse 2016/02) er tilstrekkelig grunnlagsmateriale for å vurdere hensynet til de pårørende. Det vises særlig til at kun ni pårørende er forespurt om deres erfaringer med domfeltes straffegjennomføring med elektronisk kontroll. I de fleste tilfeller vil soning i fengsel oppfattes som mer inngripende for den domfelte og de pårørende. EK-soning gir mulighet for sysselsetting, samt ivaretagelse av både sosiale og økonomiske forpliktelser i stor grad. En skal imidlertid ikke undervurdere de

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.02388
www.politi.no

negative konsekvensene som kan oppstå når soningen skjer i hjemmet. Hensynet til barn på samme adresse må veie tungt.

Politidirektoratet er for øvrig enig i at reglene for straffegjennomføring utenfor fengsel med særlige vilkår (hjemmesoning) og reglene om EK-soning (fotlenke) bør skilles i to ulike bestemmelser. En slik tilnærming fremstår lovteknisk fornuftig og pedagogisk. Direktoratet støtter derfor forslaget om en endring som tydeliggjør forskjellen på hjemmesoning/soning utenfor fengsel (i straffegjennomføringsloven § 16 første ledd) og soning med elektronisk kontroll (i forslag til ny § 16 a).

2. Øke domslengde og gjennomføringstid for straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Departementet foreslår en økning av domslengden for helgjennomføring og gjennomføringstiden for delgjennomføring fra 4 til 6 måneder, jf. forslaget til straffegjennomføringsloven § 16 a første ledd første punktum. Politidirektoratet er positive til utvidelsen. EK-soning gir store sosiale og samfunnsøkonomiske gevinster, som forsterkes ytterligere ved en utvidelse av gjennomføringstiden. Det bemerkes for øvrig at utvidelsen til 6 måneder i stor grad er i tråd med praksis fra øvrige land vi normalt sammenligner oss med.

3. Unnta domfelte som er varig soningsudyktige fra vilkårene om gjennomføringstid mv. ved vurdering av spørsmålet om EK-soning

Praksis har vist at enkelte dommer ikke kan gjennomføres innenfor rammene av straffegjennomføringsloven på grunn av domfeltes helsetilstand. Slike domfelte blir i praksis omtalt som "soningsudyktige". Det er foreslått å unnta personer som er varig soningsudyktige fra vilkårene om gjennomføringstid mv. ved vurdering av spørsmålet om EK-soning.

Varig soningsudyktige får ikke sonet straffen i fengsel eller institusjon. De oppfyller heller ikke grunnvilkårene for å gjennomføre EK-soning. For eksempel oppfyller de sjeldent kravet om sysselsetting i soningsperioden. Politidirektoratet støtter forslaget om å lempe på kravene til denne kategorien domfelte. Hensynet til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring må til en viss grad kunne vike for gjennomføringen av straffen. Dette er personer som uansett vil være i samfunnet som følge av en soningsutsettelse mv. Det er imidlertid viktig at denne kategorien domfelte har et tilstrekkelig oppfølgingsregime rundt soningen, slik at hensynet til eventuelle fornærmede og samfunnet for øvrig ivaretas. Regimet rundt må være tilstrekkelig strengt, slik at straffens formål ikke pulveriseres og at gjennomføringen oppfattes som illusorisk.

4. Forutsetninger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Forutsetninger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll er i dag regulert i forskrift om straffegjennomføring § 7-3. I departementets forslag reguleres dette i forskriften § 7-4.

Departementet viser til at praksis har vist at det er et sterkt behov for å presisere disse reglene, særlig hovedregelen i annet punktum, for ikke å utelukke domfelte, særlig de unge, fra muligheten til å gjennomføre den siste delen av straffetiden med elektronisk kontroll alene på grunn av det begåtte straffbare forholdets art.

Politidirektoratet er positive til endringen, og er enig i at dagens bestemmelser om forutsetninger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll i § 7-3 (forslagets § 7-4) må presiseres. Så fremt vedkommende er soningsdyktig mener vi at domfelte som er dømt for volds- eller seksuallovbrudd mot en person som vedkommende bodde eller fortsatt bor med

bør være utelukket fra helgjennomføring med EK-soning. Det samme gjelder drap, alvorlig eller gjentatt volds- eller seksuallovbrudd mv, jf. forslag til § 7-4 fjerde ledd. Det er viktig at vilkårene for EK-soning er konkrete og strenge nok til å ivareta hensynet til både de berørte og den allmenne rettsfølelsen.

Politihogskolen påpeker for øvrig i sitt innspill at barnas beste i større grad bør hensyntas. Dette er et viktig innspill. At det i tilfeller der det er barn som har delt bosted, skal gis samtykke fra begge foreldre ved innvilgelse av hjemmesoning støttes. At også mindreårige barn sine rettigheter må ivaretas er viktige poeng.

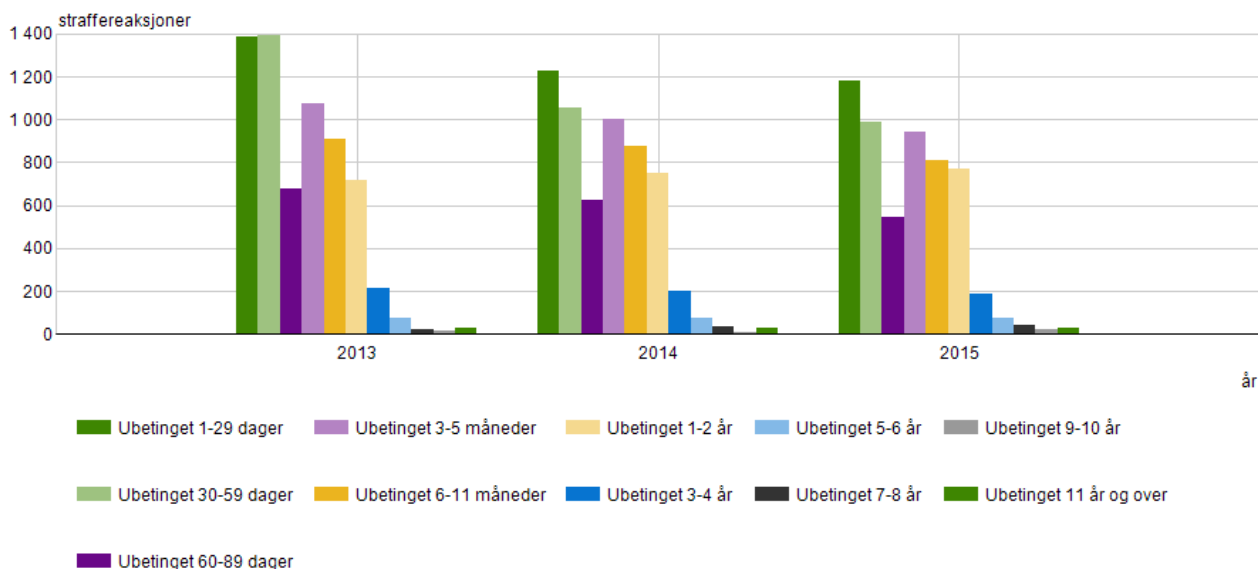
5. Lovfeste bruk av digital teknologi for å kontrollere EK-soning

Departement foreslår å lovfeste bruk av digital teknologi for å kontrollere vilkårene for straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Politidirektoratet støtter dette forslaget. Bruk av tilgjengelig teknologi på området vil i større grad ivareta formålet med ordningen, herunder effektivisere kontroll- og gjennomføringsregimet. All den tid EK-soning er frivillig og initieres gjennom søknad fra den domfelte, er det vanskelig å se at tiltakene skal være uforholdsmessige. Politidirektoratet støtter Oslo politidistrikt sine merknader knyttet til bruk av digital teknologi for å kontrollere domfelte under straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

6. Straffegjennomføringsform eller reaksjonsform?

I sum innebærer forslaget en utvidelse av adgangen til straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Det er grunn til å tro at majoriteten av dommer med ubetinget fengsel ligger i spennet fra 14 dager og opp til 6 måneder fengsel. Nedslagsfeltet er således stort. Det vises til tabell inntatt under, tall hentet fra SSB. Tabellen viser fordelingen mellom lengde på straff for de som er idømt kun ubetinget fengsel i perioden 2013-2015.

Straffereaksjoner, etter hovedlovbruddstype, reaksjonstype, straffutmåling - ubetinget fengsel, statistikkvariabel og år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabellen viser samtlige domfellelser, og skiller ikke på sakstyper som normalt skal være utelukket fra EK-soning, herunder forhold som er begått i eget hjem og/eller vold- og seksuallovbrudd.

Høringsforslaget reiser ikke problemstillingen, men etter vår vurdering kan tiden igjen være moden for å vurdere om EK-soning skal være en straffegjennomføringsform styrt av kriminalomsorgen, eller en alternativ reaksjonsform idømt av domstolen. Dette er også påpekt i Politihøgskolens merknader til høringen.

Ordningsordningen med EK-soning ble i sin tid aktualisert som ett av flere tiltak for å få ned soningskøene. Blant annet var ordningen ment som en mulighet for tidlig utslusing fra soning. I forbindelse med høringen til lovforslaget for over 10 år siden, var det bred enighet om at ordningen skulle være en alternativ straffegjennomføringsform, jf. Ot.prp.nr.31 (2006-2007) side 49 flg. Politidirektoratet stilte seg også bak en slik tilnærming. I dag er imidlertid omfanget så stort, i tillegg til herværende utvidelser, at spørsmålet på ny aktualiseres. Det er gode argumenter for begge løsninger.

Dagens ordning fungerer godt og kriminalomsorgen har bred erfaring med gjennomføringsformen. Det iverksettes rundt 3500 dommer med EK-soning i året, og målet er en kapasitet på rundt 4000. EK-soning krever tung involvering av kriminalomsorgen, noe som i seg selv tilsier at beslutningsmyndigheten skal være der den er i dag. EK-soning krever videre en forutgående undersøkelse av om domfeltes livssituasjon, bolig og omgivelser er forenlig med gjennomføringen. Enkelte oppfyller ikke disse kravene, og vil automatisk være avskåret fra muligheten til EK-soning. Dette medfører at ordningen treffer skjevt, noe den vil gjøre uavhengig av beslutningsmyndighet.

Hensynene til forutberegnelighet, åpenhet og dynamikk i strafferettspleien tilsier imidlertid at domstolen i større grad bør være toneangivende i utviklingen av EK-instituttet. Sett bort fra forvaringsinstituttet er ubetinget fengsel den mest inngripende straffereaksjonen vi har i Norge. Ubetinget fengsel skiller seg også markant fra EK-soning, noe som tilsier at domstolen bør ha større innflytelse på helgjennomføring med EK-soning. Tradisjonelt utviser forvaltningen stor varsomhet i overprøving av domstolens vurderinger og konklusjoner. Ordningsordningen med EK-soning er i så henseende et lovfestet unntak fra dette prinsippet.

Det er videre verdt å nevne at forslaget til ny straffeprosesslov igjen tar opp spørsmålet om det skal legges til rette for bruk av elektronisk kontroll som et substitutt til varetektsfengsling. Et slikt forslag innebærer nødvendigvis at domstolen må kunne ta stilling til spørsmålet om elektronisk kontroll under etterforskning. Det vises til NOU 2016:24 "Ny straffeprosesslov" og forslag til § 15-1, samt kommentarer på side 317 flg. Anvendelsesområdet antas å være snevert, og kanskje først og fremst knyttet til saker med gjentakelsesfare. Med GPS-teknologi vil imidlertid ordningen i større grad kunne tilpasses den aktuelle sak og person, og med dette være mer praktisk enn dagens teknologiske løsninger (RF-teknologi).

Det vises til direktoratets vurderinger i forbindelse med nevnte lovforslag under punkt 14.4.3:

Politidirektoratet vil imidlertid påpeke at man ikke uten videre bør bygge på de teknologiske løsninger som lå til grunn da lovforslaget sist ble behandlet, og at det er behov for en nærmere utredning om hvilke teknologiske løsninger som kan være aktuelle. Blant annet bør det ses nærmere på ulike kontrollfunksjoner, som for

eksempel muligheten for at den mistenkte gjennom elektronisk kontroll kan få begrensede soner å oppholde seg i.

Med bakgrunn i det som her er nevnt mener vi det bør foretas en nærmere utredning av om helgjennomføring med EK-soning skal være en alternativ reaksjonsform, eller om dagens praksis skal videreføres.

7. Begrepsbruk

Som fagansvarlig for ordningen med kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) ser Politidirektoratet ofte at det oppstår misforståelser/sammenblanding av de to ordningene "hjemmesoning" og "omvendt voldsalarm". Det er viktig å etablere begreper/definisjoner som er selvforklarende og tydelig adskilt/forskjellig fra hverandre. Vi støtter derfor også forslaget om en ny bestemmelse i forskriften § 7-2 der definisjonene som benyttes i loven tydeliggjøres.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Politidirektoratet kan ikke se at det i endringsforslaget er knyttet kommentarer til eventuelle ressursmessige- eller økonomiske konsekvenser for politiet. Det bør være en forutsetning at endringene ikke vil innebære en merbelastning for politiet.

Med hilsen

Tone Grova Oppedal
fung. seksjonssjef

Kristine Wigmostad Blikom
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere:
Eirik Braathen
Kristine Wigmostad Blikom